

ОЦІНЮВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ

О. В. СЯСЬКА, кандидат економічних наук, доцент
(Рівненський державний гуманітарний університет)

Анотація. *Метою статті є аналіз сфери водопостачання та водовідведення, виявлення основних проблем та недоліків її функціонування і, на основі проведених досліджень, розроблення пропозицій для ефективного державного регулювання діяльності підприємств водопровідно-каналізаційного господарства України. Методика дослідження.* *Вирішення поставлених у статті завдань здійснено за допомогою загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: аналізу та синтезу, систематизації та узагальнення, порівняльно-критичного аналізу. Результати.* *Установлено, що сфера водопостачання та водовідведення потребує негайної широкомасштабної реконструкції, однак за існуючого державного регулювання не створено дієвого механізму фінансування заходів із відновлення ветхих та аварійних мереж. У зв'язку з цим у статті запропоновано: установлення прискореної амортизації основних засобів, зміна структури тарифів, планування видатків держбюджету та місцевих бюджетів на заміну зношених водопровідно-каналізаційних мереж. Практична значущість результатів дослідження.* *Реалізація запропонованих заходів дозволить удосконалити існуючий механізм державного регулювання у сфері водопостачання та водовідведення і підвищити якість надання послуг.*

Ключові слова: підприємства водопровідно-каналізаційного господарства, втрати води, ветхі та аварійні мережі, централізоване водопостачання та водовідведення, структура тарифів.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. Водопостачання та водовідведення є однією з найважливіших сфер економіки і носить соціальний характер, оскільки забезпечує задоволення першочергових потреб населення в необхідному для життя ресурсі. Потреба у воді й пов'язаних із нею послугах для будь-якої людини є постійною і щоденною.

Сьогодні сфера водопостачання та водовідведення залишається однією із самих слабких ланок в економіці України та є одним з основних осередків соціальної напруги. Причина такого стану – відсутність прогресивних змін щодо встановлення ринкових засад господарювання та безнадійне відставання в залученні приватних інвестицій. Неefективність державного регулювання та реформування галузі призвела

до критичного стану основних фондів підприємств водопровідно-каналізаційного господарства (ВКГ), а недосконала тарифна політика унеможлиблює їх модернізацію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням функціонування підприємств ВКГ та аналізу їх діяльності приділяли увагу такі вчені: Б. М. Данилишин, О. В. Димченко, Т. М. Качала, В. А. Сташук, М. А. Хвесик, В. М. Хорев, А. В. Яцик та ін. Однак, незважаючи на значимість і цінність проведених досліджень, проблеми забезпечення ефективного державного регулювання діяльності підприємств ВКГ та напруги їх успішного реформування залишаються до кінця невирішеними.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є аналіз сфери водопостачання та водовідведення, виявлення основних проблем та недоліків її функціону-

вання і на основі проведених досліджень розроблення пропозицій для ефективного державного регулювання діяльності підприємств ВКГ України.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Системи водопостачання та водовідведення міст являють собою складний комплекс споруд і пристроїв, експлуатація яких потребує систематичного проведення технічних, економічних та організаційних заходів, оскільки від правильного вирішення завдань, пов'язаних із їх проведенням, залежить не тільки благоустрій міста, але й нормальне життя населення і робота підприємств.

Починаючи із 2011 р., державне регулювання, моніторинг і контроль за діяльністю підприємств ВКГ виконує Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП) відповідно до покладених на неї завдань та згідно із законами України «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг» [1], «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» [2].

За даними [3], станом на 31.12.2018 р. ліцензіатами НКРЕКП є 56 підприємств ВКГ, які у своїй сукупності становлять лише 3 % від усіх водоканалів України й у той же час надають 74 % послуг із водопостачання та водовідведення, тобто це найбільші та найпотужніші водопровідно-каналізаційні підприємства. Ліцензування господарської діяльності підприємств ВКГ, що не підпадають під критерії регулювання НКРЕКП, здійснюють обласні та Київська міська державні адміністрації.

НКРЕКП для своїх ліцензіатів установлює, переглядає та затверджує тарифи на послуги водопостачання та водовідведення, затверджує індивідуальні технологічні нормативи використання питної води, схвалює інвестиційні програми для водоканалів.

Головним завданням підприємств ВКГ є забезпечення подачі питної води необхідної кількості й потрібної якості, а також збір та очистка каналізаційних стоків. У свою чергу, кожний етап складного процесу транспортування й очистки води від джерела до споживача супроводжується витоками, втратами та технологічними витратами питної води.

Для оцінки кількості води, що забирається із джерела, та її втрат, в Україні розроблені методики [4, 5] розрахунку технологічних витрат і втрат питної води підприємствами, які надають послуги з централізованого водопостачання. Згідно з цими методиками до складових поточних інди-

видуальних технологічних нормативів використання питної води (ІТНВПВ) на підприємствах ВКГ зараховують: втрати води підприємства (витоки питної води під час підйому й очищення та необліковані втрати питної води, які не зареєстровані засобами виміральної техніки) й технологічні витрати, пов'язані з виробництвом та транспортуванням питної води у водопровідному господарстві.

ІТНВПВ розробляються кожним підприємством ВКГ, затверджуються органами місцевого самоврядування на строк до п'яти років, погоджуються НКРЕКП і входять до розміру тарифу за водопостачання. На багатьох водоканалах України фактичні втрати та витрати води значно перевищують установлений рівень ІТНВПВ, що відбувається через ветхий та аварійний стан переважної частини водопровідно-каналізаційних мереж (табл. 1).

З табл. 1 видно, що у 2018 р. найвищі показники втрат та витрат води, значення яких перевищують 50 %, зафіксовано на підприємствах ВКГ Чернівців, Житомира та Харкова. У половини базових підприємств фактичні втрати води перевищують установлений рівень ІТНВПВ, зокрема на водоканалах Чернівців, Харкова, Львова, Житомира та Ужгорода ця різниця становить більше 10 %. Найнижчий рівень фактичних втрат і витрат води (менше 30 %) був на підприємствах ВКГ Чернігова, Черкас, Херсона та Сум.

Головною причиною високих показників втрат води на водоканалах є незадовільний технічний стан водопровідних мереж України, які належать до головних елементів систем питного водопостачання, оскільки через них питна вода транспортується до споживачів. Більшість водопроводів перебуває в аварійному стані та потребує негайної заміни. З табл. 1 видно, що найгірший стан водопровідних мереж (понад 50 % зношених мереж) зафіксовано у Дніпрі, Житомирі, Запоріжжі, Львові, Тернополі, Харкові, Херсоні та Луцьку. Найменша частка ветхих та аварійних мереж водопостачання спостерігається на водоканалах Миколаєва (7 %), Івано-Франківська (17 %) та Рівного (18 %).

Незадовільний технічний стан мереж спостерігається також у системі водовідведення. З табл. 1 видно, що високим рівнем зношеності каналізаційних мереж (понад 50 %) характеризуються підприємства ВКГ Харкова, Житомира, Запоріжжя, Херсона, Тернополя та Сум. Ветхі та аварійні каналізаційні мережі призводять до забруднення навколишнього середовища неочищеними стічними водами й негативно впливають на навколишнє середовище загалом.

Слід зазначити, що більшість (понад 60 %) зовнішніх мереж і всі внутрішні мережі водопостачан-

Таблиця 1

Технічний стан мереж на базових підприємствах ВКГ України у 2018 р.
[на основі даних НКРЕКП [6]]

Базове підприємство	Втрати та витрати води, %	ІТНВПВ, %	Частка ветхих та аварійних мереж, %	
			водопостачання	водовідведення
КП «Вінницяоблводоканал»	40,9	41,98	23,3	17,83
КП «Луцькводоканал»	34,8	35,1	53	49
КП «Дніпроводоканал» ДМР	40,1	40,55	75	22
КП «Житомирводоканал» ЖМР	53,5	35,8	63,51	71
КП «ВУВКГ міста Ужгорода»	40,9	30,0	49	27
КП «Облводоканал» Запорізької ОР	30,8	42,02	61,87	59,58
КП «Івано-Франківськводокотехпром»	47,1	41,73	17	41
ОКВП «Дніпро-Кіровоград»	39,0	37,35	48,58	25,76
ЛМКП «Львівводоканал»	49,5	35,43	61	30
МКП «Миколаївводоканал»	45,2	43,4	7	28,1
ТОВ «Інфокс», м. Одеса	37,7	40,24	24	39,8
КП ПОР «Полтававодоканал»	30,0	32,33	47	35
РОВКП ВКГ «Рівнеоблводоканал»	30,2	36,16	18	25
КП «Міськводоканал» Сумської МР	29,7	29,33	39,75	51,31
КП «Тернопільводоканал»	32,5	33,29	57	52
КП «Харківводоканал»	52,7	37,43	55,22	80
МКП «ВУВКГ міста Херсона»	29,6	32,79	54,5	58,3
МКП «Хмельницькводоканал»	36,2	33,14	46	45
КП «Черкасиводоканал» ЧМР	27,9	31,43	39	38
КП «Чернівціводоканал»	62,5	42,03	35	38
КП «Чернігівводоканал» ЧМР	11,6	23,8	33,1	48,17
ПрАТ «АК» Київводоканал»	30,0	40,28	44	31

ня та водовідведення України були побудовані ще в 60–70-ті рр. ХХ ст. за застарілими будівельними нормами з терміном експлуатації близько 30 років, що свідчить про їх фізичне й технологічне зношення та ненадійність. У зв'язку з цим підприємства ВКГ повинні здійснювати санацію водоводів

і розподільчих систем, проводити роботи із заміни аварійних ділянок мереж водопостачання та водовідведення.

За підрахунками експертів української асоціації підприємств ВКГ «Укрводоканалекологія», сума коштів, яка потрібна для реконструкції підприємств

водопостачання та водовідведення України, становить біля 40 млрд дол. США [7]. Це колосальна сума, яка є невід'ємною для водопровідно-каналізаційної галузі.

Як уже зазначалося, підприємства ВКГ мають низку специфічних особливостей, що характеризують їх як складну, багатоелементну, динамічну організаційно-економічну систему. У сучасних умовах система фінансування галузі й тарифна політика повинні забезпечити самоокупний принцип роботи цих підприємств.

Тарифи на послуги водопровідно-каналізаційних підприємств являють собою різновид відпускних цін, установлення яких вимагає економічного обґрунтування. Механізм формування тарифів на послуги з централізованого водопостачання і водовідведення регламентують постанови НКРЕКП [8, 9].

Динаміка зміни складових середньозваженого тарифу за 2017–2018 рр. на централізоване водопостачання та водовідведення наведена в табл. 2.

Таблиця 2

Динаміка зміни складових середньозваженого тарифу на централізоване водопостачання та водовідведення (з ПДВ) за 2017–2018 рр.
[розраховано автором на основі даних НКРЕКП [6]]

Складові тарифів	Водопостачання				Водовідведення			
	2017		2018		2017		2018	
	грн/м ³	%	грн/м ³	%	грн/м ³	%	грн/м ³	%
Оплата праці з відрахуваннями	2,448	33,77	3,024	35,29	2,640	43,14	3,732	47,85
Електроенергія	2,244	30,96	2,640	30,81	1,668	27,25	2,064	26,46
Придбання води інших підприємств	0,588	8,11	0,528	6,16	-	-	-	-
Очищення стічних вод потужностями інших підприємств	-	-	-	-	0,096	1,57	0,120	1,54
Паливно-мастильні матеріали	0,168	2,32	0,180	2,1	0,144	2,35	0,168	2,15
Ремонти (матеріали)	0,300	4,14	0,336	3,92	0,336	5,49	0,408	5,23
Реагенти	0,300	4,14	0,456	5,32	0,072	1,18	0,060	0,77
Амортизація	0,300	4,14	0,312	3,64	0,444	7,25	0,528	6,77
Фінансові витрати	0,012	0,17	0,012	0,14	0,024	0,39	0,024	0,31
Інші витрати, у т.ч. податки та збори	0,744	10,26	0,840	9,8	0,528	8,63	0,420	5,38
Прибуток	0,096	1,32	0,168	1,96	0,120	1,96	0,228	2,92
Компенсація витрат на електроенергію, податки за попередній звітний період	0,048	0,66	0,072	0,84	0,048	0,78	0,048	0,62
Середньозважений тариф	7,248	100	8,568	100	6,120	100	7,800	100

Аналіз табл. 2 показує, що найбільш вагомими складовими тарифу на послуги з водопостачання та водовідведення є витрати на оплату праці та електроенергію, які становлять 65-70 % собівартості, а з різким підвищенням рівня мінімальної заробітної плати у 2017 р. (з 1 600 грн до 3 200 грн), витрати на зарплату працівників водоканалів стали найвагомішою статтею витрат у собівартості послуг водопостачання та водовідведення.

Амортизаційні відрахування є важливою складовою тарифів на централізоване водопостачання

та водовідведення, оскільки вони направляються на фінансування інвестиційних програм, спрямованих на підтримання в належному стані устаткування, модернізації зношених водопровідних і каналізаційних мереж для їх надійної роботи та підвищення якості послуг. З табл. 2 видно, що у структурі тарифів амортизація становить лише 4 % від собівартості послуг із водопостачання та 7 % – із водовідведення. За середньозваженого тарифу 8 грн/м³ у 2018 р. зрозуміло, що величина амортизаційних відрахувань – це «крапля в морі» потрібних на за-

міну аварійних мереж фінансових ресурсів.

Плановий прибуток, що закладається в тарифи на централізоване водопостачання та водовідведення і який можна було б використати для фінансування заміни зношених мереж, становить лише 2–3 % від собівартості послуг. У зв'язку з цим виникає головне запитання: де водоканалам узяти кошти для заміни аварійних водопровідних мереж?

Проблеми забезпечення раціонального використання водних ресурсів, зменшення втрат води, заміни зношених водопровідних мереж активно піднімалися у багатьох роботах автора. Зокрема, у роботі [10] запропоновано організаційно-економічний механізм стимулювання раціонального використання водних ресурсів на підприємствах ВКГ та фінансування реконструкції систем водопостачання шляхом: установлення додаткової плати за перевищення нормативного рівня технологічних втрат води, підвищення рентних платежів за спеціальне використання води, продажу старих заміненних труб у якості металобрухту тощо.

Сьогодні підприємства ВКГ України мають інвестиційні програми за рахунок тарифів, але кошти, передбачені цими програмами, є мізерними порівняно з масштабами необхідних робіт. Так, упродовж 2018 року до НКРЕКП було подано на розгляд 48 інвестиційних програм ліцензіатів у сфері централізованого водопостачання та водовідведення. Рішенням НКРЕКП було схвалено 44 інвестиційні програми на суму 1,095 млрд грн. Основним джерелом інвестицій у 2018 р., як і впродовж попередніх років, була амортизація в обсягах, які передбачені структурами тарифів (65 % від загального обсягу інвестування). Також залучалися кошти за рахунок прибутку тарифів (20,9 %), передбаченого у структурі тарифів ліцензіатів, невикористані кошти попередніх періодів (11,6 %) та інші залучені кошти (2,3 %) [3].

У табл. 3 наведено результати прогнозних розрахунків експертів НКРЕКП щодо відновлення мереж.

Таблиця 3

Вартість заміни зношених водопровідних та каналізаційних мереж за даними 2018 р.
[на основі даних НКРЕКП [3]]

Найменування показника	Одиниця виміру	Водопостачання	Водовідведення
Довжина мереж, сукупно по ліцензіатах НКРЕКП	км	54 438	23 586
у т. ч. довжина ветхих та аварійних мереж	км	24 904	10 682
Частка ветхих та аварійних мереж	%	46	45
Розрахункова вартість відновлення	млрд грн	225,052	94,563
Сума амортизації на 1 рік (відповідно до структури тарифів)	млрд грн	0,393	0,401
Розрахункова тривалість повного відновлення мереж за рахунок амортизації	років	573	236

З табл. 3 видно, що вартість відновлення зношених водопровідних і каналізаційних мереж є настільки високою, що водоканалам лише за рахунок амортизації здійснити це неможливо. Якщо водопровідно-каналізаційні підприємства здійснюватимуть відновлення ветхих та аварійних водопровідних мереж тільки за рахунок амортизаційних відрахувань, то їм знадобиться на це цілих 573 роки. За таких умов підприємства ВКГ повинні шукати додаткові джерела фінансування.

Зі свого боку НКРЕКП бере участь у залученні зовнішніх інвестицій за проектом МБРР у рамках Другого проекту розвитку міської інфраструктури. Так, у 2018 р. вісім ліцензіатів НКРЕКП у рамках цього проекту освоїли коштів на суму майже 30 млн дол. США. Загальна сума субкредитних договорів ліцензіатів НКРЕКП за проектом становить 276,9 млн дол. США [3]. Слід відмітити, що ця сума

становить лише 0,7 % від необхідних 40 млрд дол. США для здійснення реконструкції підприємств водопостачання та водовідведення України.

Наведені факти свідчать про те, що заходи, які здійснюють водопровідно-каналізаційні підприємства та НКРЕКП із метою відновлення зношених мереж, недостатньо. Через брак коштів заходи з ремонту та заміни аварійних водопровідних і каналізаційних мереж практично не проводяться. Ситуація з кожним роком погіршується і якщо не вжити термінових заходів для підтримки підприємств ВКГ, уже в найближчому майбутньому можна поставити під загрозу надання в Україні послуг із централізованого водопостачання та водовідведення.

Для вирішення проблеми аварійного стану водопровідних і каналізаційних мереж України необхідно впроваджувати більш дієві заходи:

1. Оскільки амортизація є важливим джерелом формування власних виробничих ресурсів водоканалів, основною метою якої є створення умов для відновлення основних засобів та активізації інвестиційних процесів, потрібно для підприємств ВКГ на законодавчому рівні встановити прискорену амортизацію основних засобів. Це дозволить швидше замінювати відпрацьовані основні фонди, що вибувають, і нагромаджувати кошти на їх відтворення. У результаті впровадження прогресивної амортизаційної політики збільшиться сума амортизації, яка, по суті, є власним інвестиційним потенціалом підприємства.

2. Щорічно під час складання проекту Державного бюджету України планувати видатки на заміну ветхих та аварійних водопровідно-каналізаційних мереж і розподіляти їх у першу чергу підприємствам ВКГ, які мають найбільшу довжину зношених мереж. Зі свого боку органам місцевого самоврядування планувати видатки місцевих бюджетів на реконструкцію і капітальний ремонт об'єктів водопостачання та водовідведення, що сприятиме виконанню одного з напрямів реформи децентралізації – підвищення якості комунальних послуг.

3. У собівартості послуг із централізованого водопостачання та водовідведення на законодавчому рівні закріпити додаткові статті витрат «витрати на відновлення водопровідних мереж» та «витрати на відновлення каналізаційних мереж». Звісно, такий захід призведе до зростання тарифів на послуги з водопостачання та водовідведення, однак такий радикальний крок є реальним механізмом уникнути екологічної катастрофи в найближчому майбутньому. Реалізація цього заходу повинна супроводжуватись широкомасштабною інформаційною кампанією, щоб привернути увагу громадськості до проблеми критичного стану водопровідних і каналізаційних мереж, наголосити, що в даних умовах необхідно вжити невідкладних заходів для заміни аварійних мереж у максимально короткий термін.

Інформаційна кампанія повинна змінити ставлення людей до води як до цінного природного ресурсу, який є обмеженим та який потрібно берегти. Через зношений та аварійний стан водопровідних мереж погіршується якість питної води, яку населення вживає щодня і це прямо впливає на здоров'я людей. Головним аргументом інформаційної кампанії має стати лозунг: «Наберіть 100 відер води із криниці й занесіть їх до свого дому, а потім винесіть назад 100 відер нечистот і придумайте куди їх вилити. Тепер подумайте, скільки Ви готові платити за 1м³ таких послуг?»

Якщо пропозиція щодо підвищення тарифів буде прийнята на законодавчому рівні, то підпри-

ємства ВКГ повинні будуть щоквартально публічно звітувати громадськості про те, скільки кілометрів мереж вони замінили протягом звітного періоду. Споживачі послуг підприємств ВКГ повинні бачити й розуміти причини зростання тарифів і на що витрачаються їхні гроші.

Реалізація запропонованих заходів дозволить: удосконалити існуючий механізм державного регулювання у сфері ВКГ, поступово здійснити відновлення ветхих та аварійних водопровідно-каналізаційних мереж, підвищити якість надання послуг із централізованого водопостачання та водовідведення, покращити стан здоров'я населення й поліпшити природоохоронну діяльність.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі. Проведений аналіз сфери водопостачання та водовідведення України показав, що знос мереж, споруд та обладнання підприємств ВКГ становить понад 50 %, збільшилась кількість аварій та втрати питної води. Через це в половині базових водоканалів фактичні втрати води перевищують установлений НКРЕКП рівень ІТНВПВ.

Сьогодні сфера водопостачання та водовідведення потребує негайної широкомасштабної реконструкції. Однак, за існуючого державного регулювання, одних лише амортизаційних відрахувань і затверджених інвестиційних програм для відновлення ветхих та аварійних мереж замало, тому потрібно розробляти більш дієві заходи.

За таких умов запропоновано механізм вирішення проблеми аварійного стану водопровідних і каналізаційних мереж України, який передбачає: установлення прискореної амортизації основних засобів підприємств ВКГ; планування видатків Державного бюджету України та місцевих бюджетів на заміну зношених водопровідно-каналізаційних мереж; закріплення додаткових статей витрат у собівартості послуг із централізованого водопостачання та водовідведення і проведення широкомасштабної інформаційної кампанії з метою привернення уваги громадськості до критичного стану водопровідно-каналізаційних мереж та впливу цієї проблеми на здоров'я людей.

Отже, для ефективного державного регулювання у сфері водопостачання та водовідведення, спрямованого на раціональне водоспоживання, потрібно об'єднати зусилля трьох сторін: водоканалів, держави та водоспоживачів. Саме у спільних діях цих сторін у реалізації запропонованих нами заходів вбачаємо вирішення проблеми забезпечення фінансування відновлення ветхих та аварійних водопровідно-каналізаційних мереж і зменшення втрат води. Тому подальшими напрямками досліджень є визначення умов і принципів такої співпраці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про державне регулювання у сфері комунальних послуг [Електронний ресурс] : Закон України від 9 липня 2010 р. № 2479-VI. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2479-17> (дата звернення: 15.10.2019). – Назва з екрана.
2. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг [Електронний ресурс] : Закон України від 22 вересня 2016 р. № 1540-VIII. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1540-19> (дата звернення: 15.10.2019). – Назва з екрана.
3. Звіт про результати діяльності Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, у 2018 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.nerc.gov.ua/data/filearch/Catalog3/Richnyi_zvit_NKREKP_2018.pdf (дата звернення: 16.10.2019). – Назва з екрана.
4. Про затвердження Методики розрахунку технологічних витрат питної води підприємствами, які надають послуги з централізованого водопостачання та/або водовідведення [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 25 червня 2014 р. № 181. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1064-14/paran14#n14> (дата звернення: 16.10.2019). – Назва з екрана.
5. Про затвердження Методики розрахунку витрат питної води підприємствами, які надають послуги з централізованого водопостачання [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 25 червня 2014 р. № 180. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1063-14/paran14#n14> (дата звернення: 16.10.2019). – Назва з екрана.
6. Інформація з офіційного сайту Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nerc.gov.ua/> (дата звернення: 15.10.2019). – Назва з екрана.
7. Централізоване питне водопостачання в Україні під загрозою. Асоціація «Укрводоканалекологія» б'є на сполох [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrvodokanal.in.ua/tsentralizovane-pytne-vodopostachannya-v-ukrayini-pid-zagrozoju-asotsiatsiya-ukrvodokanal-ekologiya-b-ye-na-spoloh/> (дата звернення: 02.11.2019). – Назва з екрана.
8. Про затвердження Порядку формування тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення [Електронний ресурс] : Постанова НКРЕКП від 10 березня 2016 р. №302. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0593-16> (дата звернення: 22.10.2019). – Назва з екрана.
9. Про затвердження Процедури встановлення тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення [Електронний ресурс] : Постанова НКРЕКП від 24 березня 2016 р. № 364. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0643-16> (дата звернення: 22.10.2019). – Назва з екрана.
10. Сяська О. В. Організаційні засади забезпечення раціонального водокористування в комунальному господарстві / О. В. Сяська // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економіка: зб. наук. пр. – Рівне, 2012. – Вип. 4 (60). – С. 222–230.

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy "Pro derzhavne rehuliuвання u sferi komunalnykh posluh": vid 9 lypnia 2010 r. № 2479-VI [Law of Ukraine "On state regulation in the sphere of public utilities services" from July 9, 2010, № 2479-VI]. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2479-17> (accessed 15 October 2019) [in Ukrainian].

2. Zakon Ukrainy "Pro Natsionalnu komisiuu, shcho zdiisniue derzhavne rehuliuвання u sferakh enerhetyky ta komunalnykh posluh": vid 22 veresnia 2016 r. № 1540-VIII [Law of Ukraine "On the National Commission for State Regulation of Energy and Public Utilities" from September 22, 2016, № 1540-VIII]. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1540-19> (accessed 15 October 2019) [in Ukrainian].
3. Zvit pro rezultaty diialnosti Natsionalnoi komisii, shcho zdiisniue derzhavne rehuliuвання u sferakh enerhetyky ta komunalnykh posluh, u 2018 rotsi [Annual report 2018 of the National Energy and Utilities Regulatory Commission of Ukraine]. Retrieved from https://www.nerc.gov.ua/data/filearch/Catalog3/Richnyi_zvit_NKREKP_2018.pdf (accessed 16 October 2019) [in Ukrainian].
4. Nakaz Ministerstva rehionalnoho rozvytku, budivnytstva ta zhytlovo-komunalnoho gospodarstva Ukrainy "Pro zatverdzhennia Metodyky rozrakhunku tekhnolohichnykh vytrat pytnoi vody pidpriemstvamy, yaki nadaiut posluhy z tsentralizovanoho vodopostachannia ta/abo vodovidvedennia": vid 25 chervnia 2014 r. № 181 [On approval of the Methodology for calculating the technological costs of drinking water by enterprises providing services for centralized water supply and/or sanitation from June 25, 2014, № 181. Ministry of Regional Development, Construction and Housing Communal Services of Ukraine]. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1064-14/paran14#n14> (accessed 16 October 2019) [in Ukrainian].
5. Nakaz Ministerstva rehionalnoho rozvytku, budivnytstva ta zhytlovo-komunalnoho gospodarstva Ukrainy "Pro zatverdzhennia Metodyky rozrakhunku vtrat pytnoi vody pidpriemstvamy, yaki nadaiut posluhy z tsentralizovanoho vodopostachannia": vid 25 chervnia 2014 r. № 180 [On approval of the Methodology for calculating drinking water losses by enterprises providing centralized water supply services from June 25, 2014, № 180. Ministry of Regional Development, Construction and Housing Communal Services of Ukraine]. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1063-14/paran14#n14> (accessed 16 October 2019) [in Ukrainian].
6. Informatsiia z ofitsiinoho saitа Natsionalnoi komisii, shcho zdiisniue derzhavne rehuliuвання u sferakh enerhetyky ta komunalnykh posluh (NKREKP) [Information from the official site National Energy and Utilities Regulatory Commission of Ukraine (NEURC)]. Retrieved from <http://www.nerc.gov.ua/> (accessed 15 October 2019) [in Ukrainian].
7. Tsentralizovane pytne vodopostachannia v Ukraini pid zahrozoiu. Asotsiatsiia "Ukrvodokanalekologhiia" b'ie na spolokh [Centralized drinking water supply in Ukraine is under threat. Ukrvodocanecology Association is alarming]. Retrieved from <https://ukrvodokanal.in.ua/tsentralizovane-pytne-vodopostachannia-v-ukrayini-pid-zagrozoju-asotsiatsiya-ukrvodokanalekologiya-b-ye-na-spoloh/> (accessed 2 November 2019) [in Ukrainian].
8. Postanova NKREKP "Pro zatverdzhennia Poriadku formuvannia taryfiv na tsentralizovane vodopostachannia ta vodovidvedennia": vid 10 bereznia 2016 r. № 302 [NEURC resolution "On the statement of the Order of formation of rates for the centralized water supply and drainage system" from March 10, 2016, № 302]. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0593-16> (accessed 22 October 2019) [in Ukrainian].
9. Postanova NKREKP "Pro zatverdzhennia Protsedury vstanovlennia taryfiv na tsentralizovane vodopostachannia ta vodovidvedennia": vid 24 bereznia 2016 r. № 364 [NEURC resolution "On approval of the Procedure for setting rates for centralized water supply and drainage" from March 24, 2016, № 364]. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0643-16> (accessed 22 October 2019) [in Ukrainian].
10. Siaska, O. V. (2012). Orhanizatsiini zasady zabezpechennia ratsionalnoho vodokorystuvannia v komunalnomu gospodarstvi [Organizational basis for ensuring ra-

tional water use in public utilities]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia* – *Bulletin of National University of Water*

Management and Nature Resources Use: Collection of Scientific Papers. Series: Economy. (60, Vols. 4), (pp. 222–230). Rivne [in Ukrainian].

Е. В. Сяська, кандидат экономических наук, доцент (Ровенский государственный гуманитарный университет). **Оценка потенциала государственного регулирования в сфере водоснабжения и водоотведения.**

Аннотация. Целью статьи является анализ сферы водоснабжения и водоотведения, выявление основных проблем и недостатков ее функционирования и, на основе проведенных исследований, разработка предложений для эффективного государственного регулирования деятельности предприятий водопроводно-канализационного хозяйства Украины. **Методика исследования.** Решение поставленных в статье задач осуществлено с помощью общенаучных и специальных методов исследования: анализа и синтеза, систематизации и обобщения, сравнительно-критического анализа. **Результаты.** Установлено, что сфера водоснабжения и водоотведения требует неотложной широкомасштабной реконструкции, однако при существующем государственном регулировании не создан действенный механизм финансирования мероприятий по восстановлению ветхих и аварийных сетей. В связи с этим в статье предложено: установление ускоренной амортизации основных фондов, изменение структуры тарифов, планирование расходов госбюджета и местных бюджетов на замену изношенных водопроводно-канализационных сетей. **Практическая значимость результатов исследования.** Реализация предложенных мероприятий позволит усовершенствовать существующий механизм государственного регулирования в сфере водоснабжения и водоотведения и повысить качество предоставления услуг.

Ключевые слова: предприятия водопроводно-канализационного хозяйства, потери воды, ветхие и аварийные сети, централизованное водоснабжение и водоотведение, структура тарифов.

O. Syaska, Cand. Econ. Sci., Docent (Rivne State University of Humanities). **Assessing the potential of government regulation in the water supply and sanitation sector.**

Annotation. Purpose. The article analyzed the water supply and sanitation sector, identified the main problems and shortcomings of its functioning and, based on the studies, offers for effective state regulation of the activities of water supply and wastewater disposal enterprises in Ukraine are developed. **Methodology of research.** The objectives of the article implemented by using the following general and specific research methods: analysis and synthesis, systematization and generalization, comparative critical analysis. **Findings.** It has been established that the water supply and sanitation sector requires urgent large-scale reconstruction, however, under the existing state regulation, an effective mechanism for financing measures to restore dilapidated and emergency water and wastewater networks has not been created. Due to lack of funds, measures to repair and replace emergency water and wastewater networks are practically not carried out. In this regard, the article proposed: establishing accelerated depreciation of fixed assets of water supply and wastewater disposal enterprises; planning of expenses of the State Budget of Ukraine and local budgets for the replacement of worn-out water and wastewater networks; fixing additional cost items in the cost of services for centralized water supply and sanitation and conducting a large-scale information campaign in order to draw public attention to the critical condition of water and wastewater networks and the impact of this problem on people's health. **Practical value.** The implementation of the proposed measures will improve the existing mechanism of state regulation in the water supply and sanitation sector, gradually restore the dilapidated and emergency water and wastewater networks, improve the quality of the provision of centralized water supply and sanitation services, improve the health status of the population and improve environmental protection.

Keywords: water supply and wastewater disposal enterprises, water losses, dilapidated and emergency water and wastewater networks, centralized water supply and sanitation, tariff structure.